

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

100 днів Кабміну: в які пастки потрапив уряд

12 листопада минуло 100 днів з моменту призначення Віктора Януковича Прем'єр-міністром коаліційного уряду. В Україні вже стало традицією використовувати цю символічну дату для попередньої оцінки діяльності уряду. Експерти Міжнародного центру перспективних досліджень також роблять свій внесок у дискусію і пропонують власний погляд на діяльність уряду. Адже конструктивна критика – невідмінний складник демократичного процесу, а критика уряду є неминучою в демократичному суспільстві. І головне завдання сильного уряду не тільки сприймати критику, а й вчитися на своїх помилках

Нинішній Кабінет Міністрів – перший уряд, який працює в рамках поправок до Конституції України, що набрали чинності з 1 січня 2006 року. Проте цей уряд потрапив в ті самі пастки, що й попередні.

Пастка 1: немає чіткого плану дій на майбутнє

Упродовж переважної частини своїх перших 100 днів нова коаліція витратила більше енергії на перетягування каната владних повноважень. Єдиними програмними документами, опублікованими перед початком роботи коаліції, були передвиборні маніфести трьох політичних партій, договір про створення “антикризової” коаліції та Універсал національної єдності. Проте ці три документи наповнені загальними фразами і не проливають світла на практичні заходи, які збирається вжити уряд.

Без чіткої стратегії діяльності, узгодженої з партнерами по коаліції, часто траплялося так, що уряд сам не знав, що він має намір робити. Не надавши чіткого плану дій, уряд відкрив поле для вільного тлумачення своєї політики. Зокрема це закріпило підозри опонентів нинішнього уряду в тому, що влада піклується тільки про просування своїх власних комерційних інтересів за рахунок більшості інших соціальних і економічних питань.

Тим часом якщо уряд сам не встановить цілей і критеріїв, за якими його повинні оцінювати, такі критерії встановлять інші, причому не на користь уряду.

Без зрозумілої програми дій, уряд критикуватимуть, навіть якщо він ухвалюватиме цілком успішні рішення, адже суспільство не розумітиме логіки таких

рішень. Попри суттєве поліпшення відносин з Росією, опозиція однак критикує Кабмін за російський вектор зовнішньої політики. Відсутність в уряді чітко заявленої позиції з приводу того, як далеко заходитиме економічне і політичне співробітництво з Росією і в яких формах воно відобразатиметься, викликає підозри, що Кабінет Міністрів готовий “продати” національні інтереси зі стратегічних питань.

Пастка 2: відсутність консультацій з групами інтересів

Уряд здебільшого розглядає механізми проведення консультацій як формальність, а не як справді корисний метод збору інформації про позиції основних зацікавлених сторін, який можна використати для розроблення політики і в якого буде більше шансів здобути широке схвалення в суспільстві.

Виразний приклад – проект Державного бюджету на 2007 рік, який став публічно доступний для обговорення всього лише за день до голосування парламенту з цього питання. Внаслідок цього проект бюджету почали критикувати багато груп інтересів.

Великої частини публічної критики можна було б уникнути, якби заздалегідь було використано механізми проведення неформальних консультацій. Ця помилка повторюється в ухваленні багатьох економічних рішень, зокрема таких, як повторне запровадження спеціальних економічних зон і обмеження експорту зерна.

Уряд часто підмінює використання необхідних демократичних процедур “волею народу” і громадською думкою. Наприклад,

Тим часом...

- 16–18 листопада експерт МЦПД Ольга Шуμιло взяла участь у семінарі “Огляд досвіду Організації економічної співпраці та розвитку у сфері сектору соціальних ініціатив”, який проводився у зв'язку з Третім засіданням круглого столу донорів щодо розвитку громадянського суспільства у країнах Східної та Центральної Європи, СНД, країнах, що розташовані на заході Балканського півострова, та у Туреччині.
- 16 листопада директор МЦПД Віктор Чумак і директор Департаменту економічних досліджень і публікацій Олексій Бінов брали участь у засіданні круглого столу, організованого Комітетом з питань економічної політики Верховної Ради. Експерти й урядовці обговорювали проект Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2007 рік.
- 15 листопада в рамках проекту “Консультації із зацікавленими сторонами щодо зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом” відбувся круглий стіл “Вільна торгівля між Україною та ЄС: можливі наслідки для машинобудування, хімічної та легкої промисловості”.
- 13 листопада директор МЦПД Віктор Чумак взяв участь у круглому столі “Пошук місця і ролі уряду в контексті нової моделі політичного устрою України”, який організували Лабораторія законодавчих ініціатив спільно з Представництвом Фонду Конрада Аденауера в Україні, Центром політико-правових реформ і Програмою сприяння парламенту України.
- 7–10 листопада експерт МЦПД Іван Пресняков взяв участь у семінарі “Інструменти розробки, координації, актуалізації та запровадження державної політики в сфері безпеки та оборони”, який організували Офіс зв'язку НАТО в Україні та Женевський центр демократичного контролю за збройними силами.

хоча заява Прем'єр-міністра про те, що Україна не прагнути підписання Плану дій щодо членства (ПДЧ) в НАТО 2006 року, найімовірніше, відобразила панівну в суспільстві думку, вона виявилася неузгодженою з іншими інститутами, такими як Секретаріат Президента або Міністерство оборони. Це призвело до сильної критики Прем'єр-міністра цими органами. Це також створило враження серед міжнародних партнерів України, що український уряд не організований і не в змозі узгоджувати чітку політику з різними групами інтересів усередині держави.

“Баталії” навколо законопроектів про Кабінет Міністрів і опозицію наводять на думку, що замість того, щоб провести консультації для досягнення консенсусу з різними політичними силами, уряд спробував нав'язати своє власне бачення цього питання і, таким чином, завів рішення в глухий кут.

Експерти МЦПД переконані, що проведення суто формальних консультацій, які не мають впливу на вироблення рішення, також шкодить уряду і державі. По-перше, вони знижують якість рішень, ухвалених урядом, оскільки часто позиції важливих груп інтересів не беруться до уваги. По-друге, формальність консультацій породжує обурення і розчарування серед тих же груп інтересів. Яскравий приклад – судовий позов зернотрейдерів з приводу запровадження урядом квот на експорт зерна.

Пастка 3: непрозорість урядових рішень

За 100 днів діяльності уряд часто не міг роз'яснити процедури, використовувані для

ухвалення рішень або переконливо обґрунтувати вже ухвалені рішення.

Найяскравіший приклад – переговори з Росією з приводу ціни на газ 2007 року – коли уряд так і не надає будь-якої суттєвої інформації про суть переговорів. З одного боку, нормальним є те, що подробиці переговорів залишаються нерозголошеними до підписання відповідної угоди. Проте закритий формат проведення переговорів викликає серйозну стурбованість.

Небезпека не тільки в тому, що Україна може завершити переговори підписанням ще однієї газової операції, яка буде не в її інтересах. Навіть якщо уряду вдасться досягти “нормальної” ціни за газ 2007 року, він навряд чи буде в змозі переконати в цьому громадськість. Адже більшість людей не розуміють або стурбовані інформацією, що має обмежений і суперечливий характер. Уряд, своєю чергою, не докладає зусиль для підготовки громадськості до підвищення цін на газ. Непрозорість газової операції створить ситуацію, в якій ціни на газ і далі залишатимуться предметом політичних суперечок усередині України.

Боротьба за владу замість довгострокових планів розвитку

За останніх 100 днів багато дій уряду були більше мотивовані боротьбою за владу між Президентом і Прем'єр-міністром, аніж довгостроковими планами економічного і соціального розвитку України. Жертвою такої боротьби встигла стати реформа державної служби. Кабінет Міністрів відмовився від її проведення (відокремлення адміністративних і політичних посад у середовищі державних урядовців і впровадження інституту

державного секретаря), підозрюючи можливість посилення позицій Президента.

Така сама мотивація уряду і в обговоренні законопроекту про Кабінет Міністрів, ухваленні кадрових рішень і навіть у створенні коаліції. Захоплюючись боротьбою за владу і ухвалюючи рішення, виходячи лише з політичних міркувань, коаліція та уряд роблять подвійну помилку. По-перше, такі дії дають опозиції переконливий матеріал для критики. По-друге, і це головне, населення неминуче розчаровується, розуміючи, що ухвалення ефективних рішень – другорядна мета уряду.

Уряд повинен краще взаємодіяти з громадянами

Внаслідок своїх дій Кабмін Віктора Януковича наражається на небезпеку стати таким же неефективним і непопулярним, як і його попередники. Уряд не може повернутися до адміністративної вертикалі влади, але він так і не навчився управляти відкритою політичною системою, що існують сильні партії, вільна преса і вимогливіша громадськість. Якщо уряд не навчиться ефективніше взаємодіяти з громадянами, він навряд чи вважатиметься успішним у довгостроковій перспективі, навіть якщо економіка країни продовжуватиме розвиватися. ■

За додатковою інформацією звертайтеся до директора МЦПД Віктора Чумака за телефоном (044) 484-4400 чи електронною поштою vchumak@icps.kiev.ua чи міжнародного консультанта МЦПД Данкана Хіскока за телефоном (044) 484-4400 чи електронною поштою dhiscock@icps.kiev.ua.

Громадські обговорення моніторингу та оцінки ефективності виконання передвиборних програм місцевих організацій політичних партій

У рамках проекту “Вплив недержавних громадських організацій на формування та впровадження партійної політики” в регіонах України відбулися громадські обговорення щодо моніторингу й оцінки ефективності виконання передвиборних програм місцевих організацій політичних партій.

В обговореннях, які відбулися у Вінниці, Донецьку, Миколаєві та Полтаві, взяли участь представники політичних партій, депутати місцевих рад, представники громадських організацій, бізнесу та ЗМІ.

Експерти Міжнародного центру перспективних досліджень Андрій Зельницький і Петро Удовенко представили розроблену модель трансформації партійної політики в державну.

Головна мета обговорень – залучити і підготувати громадські організації до здійснення ефективного впливу на вироблення та впровадження партійної політики на регіональному рівні.

Учасники громадських обговорень дискутували з приводу таких питань:

- Що потрібно зробити для більшої прозорості та відкритості діяльності партійних організацій і партійних фракцій місцевих рад?
- Як посилити відповідальність партійних організацій і партійців-депутатів за передвиборні програми і результати своєї діяльності?
- Які пріоритети розвитку міста, що відповідають інтересам територіальної громади та пріоритетам, задекларованим у передвиборних програмах, доцільно включити в програми дій міської ради на 2007 рік?
- Як посилити вплив НУО на формування та впровадження партійної політики?

МЦПД здійснює проект “Вплив недержавних громадських організацій на формування та впровадження партійної політики” за підтримки Інституту сталих спільнот (ISC), Мережі громадянської дії в Україні (UCAN). За додатковою інформацією звертайтеся до керівника проекту Петра Удовенка за телефоном (044) 484-4400 чи електронною поштою garant_kvali@icps.kiev.ua.

Вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеним до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу marketing@icps.kiev.ua, тел. (044) 484-4410, факс (044) 484-4402. Архів **вісника центру** зберігається за адресою <http://visnyk.icps.kiev.ua/> Редактор **вісника центру** Ольга Львова (olvova@icps.kiev.ua), тел. (044) 484-4400. Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.